

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії Чжан Хао отримав повну вищу освіту у Харківському національному університеті мистецтв імені І. П. Котляревського у 2020 році за спеціальністю 025 – Музичне мистецтво. Навчався в аспірантурі Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського у період 24/10/2020 – 31/08/2025 на кафедрі інтерпретології та аналізу музики (науковий керівник – доктор мистецтвознавства, професор НІКОЛАЄВСЬКА Ю. В.).

Виконав акредитовану освітньо-наукову програму підготовки доктора філософії «Музичне мистецтво», що підтверджено довідкою А25 № 007 (видана 23 грудня 2024 року).

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Харківського національного університету мистецтв імені І.П. Котляревського Міністерства культури та стратегічних комунікацій України №118 від 27 червня 2025 року, у складі:

Голови разової спеціалізованої вченої ради: **ШАПОВАЛОВА Людмила Володимирівна**, доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри інтерпретології та аналізу музики ХНУМ імені І. П. Котляревського, академік Академії вищої школи України;

Рецензентів:

РОЩЕНКО Олена Георгіївна, доктор мистецтвознавства, професор кафедри історії української та зарубіжної музики Харківського національного університету мистецтв імені І.П. Котляревського;

БЄЛІК-ЗОЛОТАРЬОВА Наталія Андріївна, кандидат мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри хорового та оперно-симфонічного диригування Харківського національного університету мистецтв імені І.П. Котляревського;

Опонентів:

МУРАВСЬКА Ольга Вікторівна, доктор мистецтвознавства, професор кафедри історії музики та музичної етнографії Одеської національної музичної академії імені А.В. Нежданової;

ПІГОЛАЄВА-ЮРЧЕНКО ВІКТОРІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА, кандидат мистецтвознавства, старший викладач кафедри хорового диригування та академічного співу Харківської державної академії культури.

на засіданні 12 серпня 2025 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 02 Культура і мистецтво Чжан Хао на

підставі публічного захисту дисертації «Образ Ромео в інтерпретації оперних композиторів ХІХ-початку ХХ ст.» за спеціальністю 025 Музичне мистецтво.

Дисертацію виконано в Харківському національному університеті мистецтв імені І.П. Котляревського Міністерства культури та стратегічних комунікацій України.

Науковий керівник – Ніколаєвська Юлія Вікторівна, доктор мистецтвознавства, професор, проректор з науково-педагогічної, творчої роботи та інноваційного розвитку Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису державною мовою, робота містить науково обґрунтовані результати проведених здобувачем досліджень. Наукова праця є завершеною і самостійною, актуальність обраної теми обумовлена популярністю обраного сюжету про Ромео і Джульєтту (та його версій) в оперній творчості композиторів ХІХ-початку ХХ ст.; актуалізацією позицій порівняльної інтерпретології та гендерно-інтерпретативного аналізу по відношенню до вокального мистецтва; необхідністю дослідження трансформації оперних образів у контексті історико-естетичних та стильових контекстів. У даному дослідженні науково обґрунтовано оперні інтерпретації образу Ромео з точки зору гендерно-інтерпретативного підходу. Зміст дисертації відповідає визначеній меті; поставлені здобувачем завдання повністю розв'язано, основні положення дисертації мають наукову новизну та практичну цінність, дисертація містить низку нових, актуальних та достовірних результатів, що засвідчують важливість проведеного дослідження для сучасного музикознавства та мистецької практики. Вимоги щодо оформлення дисертації виконано.

Основні результати дослідження опубліковано в 3-х наукових працях у спеціалізованих фахових виданнях, затверджених МОН України.

Публікації у фахових виданнях, рекомендованих МОН України:

1. Чжан Хао (2024). Образ Ромео з опери В. Белліні «Капулетті та Монтеккі»: символічна структура і специфіка партії-травесті. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти*: зб. наук. ст. Вип. 73. Харків. нац. ун-т мистецтв імені І. П. Котляревського; ред.-упоряд. ред.-упоряд. Л. В. Русакова, Я. О. Сердюк. Харків. 120–136.

DOI 10.34064/khnum1-73.07

https://intermusic.kh.ua/vypusk73/problems_72_7_Hao.pdf

2. Чжан Хао (2025). Гендерні грані вокального образу Ромео (на прикладі опер Н. Ваккаї та В. Белліні). *Аспекти історичного музикознавства*: зб. наук. ст. Вип. XXXVIII (38). Харків. нац. ун-т мистецтв імені І. П.

Котляревського; ред.-упоряд. Л. В. Русакова, Я. О. Сердюк. Харків: ХНУМ, 77–101.

DOI 10.34064/khnum2-38.03

https://aspekty.kh.ua/vypusk38/aspekt_38_3_77-101_Hao.pdf

3. Ніколаєвська Ю. В., Чжан Хао (2025). Поліваріативність шекспірівського образу Ромео: філософська рефлексія та втілення в оперному жанрі. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти*: зб. наук. ст. Вип. 74. Харків. нац. ун-т мистецтв імені І. П. Котляревського; ред.-упоряд. ред.-упоряд. Л. В. Русакова, Я.О. Сердюк. Харків. 186–211.

DOI10.34064/khnum1-73.09

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради та присутні на захисті фахівці:

ШАПОВАЛОВА Людмила Володимирівна, доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри інтерпретології та аналізу музики ХНУМ імені І. П. Котляревського, академік Академії вищої школи України, голова спеціалізованої вченої ради із питаннями, зокрема:

1. В роботі Ви спираєтесь на методологію гендерно-інтерпретативного аналізу, що розроблялась на кафедрі інтерпретології та аналізу музики протягом 15 років (від дисертації В.Гіголаєвої, монографії Ю.Ніколаєвської, дисертації Юань Сінь до дослідження І.В.Цурканенко-І.О.Гіголаєвої). Які саме поняття стали засадничими для Вашої роботи, а які - ще тільки потребують розвитку?

2. Чи актуальним для китайської науки є гендерний підхід?

На всі питання голови здобувач надав повні відповіді, зокрема, він презентував систему понять: образ, як художній, музичний, так і виконавський, звуковий і звучний, що важливо для виконавця; національний звуковий образ - як акустичний код, що формується внаслідок поєднання традиційного музичного виконання, мовних інтонацій, ритмічних структур, тембрових домінант та культури сприйняття, що відтворюють ідентичність нації через звукоутворення; тембр-амплуа та тембро-образ, тембр-характер, «амплуа travestire», нарешті - гендерноорієнтований образ, який базується на гендерно зумовлених амплуа). Також підкреслив, що для китайської науки гендерний аспект не є дуже актуальним, хоча з 1990-х років і до сьогодні гендерну теорію залучають для аналізу та вивчення соціальних проблем і підкреслив, що стосовно музичної культури цей підхід можна розвивати.

РОЩЕНКО Олена Георгіївна, доктор мистецтвознавства, професор кафедри історії української та зарубіжної музики Харківського національного університету мистецтв імені І.П. Котляревського, із питаннями, зокрема:

В аналізі п'єси В. Шекспіра дисертантом встановлено два типи прояву кохання – кохання/агон і кохання/притча. Але в аналізі опери Ш. Гуно, єдиної з аналізованих у дисертації, написаних саме на основі шекспірівської інтерпретації «вічного сюжету», подібні спостереження відсутні. Чим обумовлена відсутність спостережень в аналізі опери Ш. Гуно щодо прояву кохання як агону і притчі?

Дисертант надав повні відповіді, зокрема позначив неочевидність в музиці типів прояву кохання-агону і кохання-притчі, виокремив з точки зору кохання-агону дуети "Ange adorable", "Nuit d'hyménée", також фінал, коли Ромео співає над Джульєттою, думаючи, що вона мертва (тобто смерть стає останнім актом боротьби за кохання). З точки зору кохання-притчі історія Ромео і Джульєтти подібна біблійній притчі про жертву в ім'я примирення, коли кохання стає перетворюючою силою - це є ключовим моментом притчі. Тому у фінальних сценах опери звучить піднесена, просвітлена музика, наче натяк на духовне очищення. Тобто, опера Гуно — не просто лірична трагедія. Це модель світу, де кохання проходить агонію боротьби, щоб стати притчею про примирення та духовну істину. І саме тому її фінал не просто трагічний — він трансцендентний.

БЄЛІК-ЗОЛОТАРЬОВА Наталія Андріївна, кандидат мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри хорового та оперно-симфонічного диригування Харківського національного університету мистецтв імені І.П. Котляревського, із зауваженнями і запитаннями:

Чи користуєтесь Ви вокалізами Ніколо Ваккаї у власній практиці?

Всі зауваження були взяті до уваги, на всі питання здобувач надав повні відповіді, які задовольнили рецензента. Зокрема, здобувач позначив, що в Китаї, на відміну від України, де часто використовують вокалізи Ваккаї, особливо на начальному етапі), у підручниках цих вокалізів немає. Але він знайомий з хрестоматією його опонента Вікторії Гіголаєвої-Юрченко, яка пропонує залучати до власної діяльності його вокалізи і в майбутньому буде залучати до власної діяльності.

МУРАВЬСКА Ольга Вікторівна, доктор мистецтвознавства, професор кафедри історії музики та музичної етнографії Одеської національної музичної академії імені А.В. Нежданової, із зауваженнями і запитаннями:

Дисертант в представленій роботі досить часто апелює до терміну оперологія, що потребує більш детального пояснення.

Всі зауваження дисертантом прийняті до уваги. Він відповів, що орієнтувався на визначення галузі, яке міститься у працях школи Марини Черкашиної-Губаренко – це всебічне дослідження опери. Олена Рощенко і Чен Ке позначають, що вона містить напрями, наприклад, міфооперологія (міф плюс опера) або виконавська оперологія, яка є результатом взаємодії досягнень оперології і інтерпретології. Також висловив власне розуміння оперології як

визначення загальних законів буття опери – жанрових, стильових, виконавських.

ГІГОЛАЄВА-ЮРЧЕНКО ВІКТОРІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА, кандидат мистецтвознавства, старший викладач кафедри хорового диригування та академічного співу Харківської державної академії культури, із зауваженнями і запитаннями, зокрема:

Чи здатні, на Вашу думку, сучасні інтерпретації змінити символічне значення образу Ромео в контексті усталеної оперної традиції?

Дисертант врахував всі зауваження. Дав наступну відповідь, що вже інтерпретації XIX століття змінюють образ Ромео, у XX столітті процес продовжився (приклади – мюзикл Пресгурвіка, де Ромео зовсім інший, опера П. Дюзапена, де герой стає антиперсонажем, близько 100 версій кіно, в яких не всюди Ромео є ідеалом, бо змінюється світ, змінюється ідеал). Також навів приклад постійного виникнення в Китаї варіацій легенди (наприклад, з балетом, з мультимедіа тощо), в яких також оновлюється зміст, про це кажуть режисери та висловив думку, що зараз знов актуальними є гендерні перевтілення

Результати відкритого голосування:

«За» проголосували 5 членів ради,

«Проти» проголосувало 0 членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує Чжан Хао ступінь доктора філософії з галузі знань 02 Культура і мистецтво за спеціальністю 025 Музичне мистецтво.

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова спеціалізованої вченої ради

Шаповалова Л.В.